Przedpłata
z przesyłką
pocztową
12 koron

ZWIĄZEK.

REDAKCYA
i
Administracya
we Lwowie
przy ulicy
Hetmańskiej
l. 12.

Pismo dwutygodniowe.

Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Wychodzi 10. i 25. każdego miesiąca w objętości arkusza.

Nr. 8. Dnia 25. kwietnia 1901. XXVIII. rocznik.

Nakładem Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych we Lwowie.

Wydawca i odpowiedzialny redaktor: Tadeusz Romanowicz.

Akcyjny Bank związkowy

stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Komitet wykonawczy akcyjnego Banku związkowego rozesłał w tych dniach zawiadomienie do wszystkich subskrybentów akcyj tego Banku, że rezolucyą z dnia 21 marca b. r. do l. 16.365 udzieliło c. k. Namiestnictwo, w imieniu c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych, na mocy upoważnienia z dnia 3 maja 1898 l. 13.055 koncesyę na założenie Towarzystwa akcyjnego pod firmą: „Akcyjny Bank związkowy stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych" z siedzibą we Lwowie, — oraz wezwał wszystkie Stowarzyszenia i osoby prywatne, które złożyły deklaracye subskrybcyjne, aby wpłaciły deklarowaną na kapitał akcyjny kwotę do kasy Banku zaliczkowego we Lwowie.

Po zupełnem wpłaceniu kapitału akcyjnego zostanie zwołane Walne Zgromadzenie akcyonaryuszy, które będzie miało za zadanie wybrać Radę zawiadowczą, a gdy ta ukonstytuuje się i zamianuje Dyrekcyę, organizacya Banku będzie ukończona a tem samem czynności będą mogły być rozpoczęte

Jesteśmy więc u kresu tyloletnich starań — u kresu usiłowań Towarzystw związkowych, które w instytucyi tej widzą uosobienie swej siły, ugruntowanie dalszego rozwoju i zakreślenie szerszych rozmiarów dla swych czynności, nie tylko w kierunku kredytowym, ale niemniej w kierunku pracy na polu przemysłowem i handlowem.

Ćwierć wieku trzeba było, aby myśl dobra, zdrowa i zbawienna została urzeczywistniona — ćwierć wieku, w ciągu którego były okoliczności może więcej sprzyjające, niż dzisiejsze, aby myśl tę w czyn wprowadzić — ćwierć wieku, w ciągu którego instytucya taka mogła się rozwinąć do granic poważnego czynnika w naszym rozwoju ekonomicznym!

Nie dziś pora zastanawiać się nad tem, dlaczego starania te tak późno zostały zrealizowane, to tylko stwierdzić należy, że usiłowania Towarzystw związkowych w tym kierunku były zawsze szczere i gorące a siły nieprzeceniane, zaś wytrwałości swej składają one dowód w obecnej chwili, gdy zamiar dojrzał do skutku.

Dziś należy wytężyć usiłowania, aby powetować stracony czas — dziś złożą Stowarzyszenia związkowe dowód, że pragną tej instytucyi szczerze, gorąco, bo wierzą w jej doniosłość, że zszeregują się obok niej, bo jest ona ich tworem, że własne swe dzieło będą należycie pielęgnowały i oceniały, bo wiedzą z jakim trudem ono powstało — Do pracy!

Długo kiełkowała myśl założenia centralnej instytucyi dla stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych w Galicyi, zanim przybrała konkretne kształty.

Już przy zakładaniu Związku Stowarzyszeń zastanawiano się nad tem, czy w zakresie czynności Związku nie należy pomieścić również udzielania kredytu Stowarzyszeniom. Przeważyło wówczas zdanie, że zadanie Związku powinno się ograniczyć do moralnego poparcia i do krzewienia idei samo-pomocy, będącej wówczas w zawiązku

Zapatrywanie to było też całkiem słuszne, bo i ilość Towarzystw była za szczupła, aby mogła powołać taką instytucyę do życia i koncentrowanie dwóch odrębnych czynności w jednym organie było niewłaściwe.

Lecz kredyt w ogólności był tak trudny a nadomiar tak drogi, że już w następnym roku tj. 1874 postawiony został na Walnem Zgromadzeniu Związku wniosek założenia Banku związkowego, a gdy potrzeby kredytowe kraju całego co raz się wzmagały, zwołał Wydział krajowy w r. 1877 ankietę, która obok innych potrzeb a w szczególności zaspokojenia kredytu włościańskiego, zastanawiała się także nad kredytem dla Towarzystw zaliczkowych. Wówczas to, biorący udział w tej ankiecie Dr. Leon Biliński, dzisiejszy gubernator Banku austryacko-węgierskiego postawił wniosek, aby założyć Towarzystwo akcyjne z działem kredytowym dla Stowarzyszeń.

Uchwały tej ankiety — tak, jak to zazwyczaj bywa z uchwałami ankiet — niedoczekały się wykonania ze strony tych organów, które do tego były powołane.

Dopiero w roku 1880 powzięto na Walnem Zgromadzeniu Związku Stowarzyszeń konkretną uchwałę, aby przystąpić jak najspieszniej do utworzenia centralnej instytucyi kredytowej dla Stowarzyszeń, w formie spółki komandytowej, dla której już nawet ułożono statut i dano firmę „Związkowy zakład eskontowy dla Stowarzyszeń", lecz i ten projekt nie został urzeczywistniony.

Odtąd powrócono do myśli założenia instytucyi, opartej na ustawie o Towarzystwach akcyjnych; w tym celu czyniono starania kilkakrotne u rządu a w szczególności w Ministerstwach, lecz gdy widoki na otrzymanie koncesyi były coraz słabsze a potrzeba takiej instytucyi coraz większa, postanowiono założyć Bank związkowy, jako stowarzyszenie oparte na ustawie z d. 9 kwietnia 1873. Dziwna rzecz, że statut, ułożony przez osoby, które tyle Towarzystw, opartych na tejże ustawie, założyły i ciągle z postanowieniami tej ustawy miały do czynienia, nie został przez sąd zarejestrowany a nawet w dalszych instancyach nie został zatwierdzony.

Lecz niema tego złego, któreby na dobre nie wyszło — forma ta nie była odpowiednią dla instytucyi o szerszym zakroju a uciekano się do niej tylko z konieczności, to też podjęto na nowo usiłowania pozyskania koncesyi na Towarzystwo akcyjne i po dwu latach zabiegów w Wiedniu otrzymano przyrzeczenie, iż, po zebraniu deklaracyi na 1,000.000 koron i po przeprowadzeniu zmian w statucie według udzielonych wskazówek, będzie koncesya udzieloną.

Warunkom tym stało się obecnie zadość, wskutek czego Akcyjny Bank związkowy wchodzi w fazę urzeczywistnienia.

Wiele się zmieniło w zapatrywaniu ogółu na działalność Towarzystw, opartych na wzajemności, w naszym kraju. Z początku garstka tylko osób, biorąca zawsze żywy udział w pracach dla dobra ogółu, rozumiała doniosłość tej działalności, lecz wkrótce znaleźli się tacy, którzy niechętnem okiem patrzyli na tę pracę, poczynaną z dołu i upatrywali w niej jakąś myśl ukrytą, której nigdy nie było. Ztąd pewna nieufność a wskutek tego i paraliżowanie roboty. W miarę, jak zastępy pracowników się pomnożyły, jak zbliżali się ci, którzy wierzą wówczas dopiero, gdy sami przyłożą rękę, zwiększało się zaufanie i dziś idea samopomocy obejmuje wszystkie warstwy społeczeństwa.

Dowodem tego Bank związkowy, który w szeregu swych akcyonaryuszy liczy, obok Stowarzyszeń, wszystkie niemal warstwy społeczeństwa naszego kraju — grupują się tam osoby różnych stanów, różnych przekonań politycznych, różnych zapatrywań na sprawy społeczne. Jest to dowodem, że w instytucyi tej, czysto ekonomicznej, widzimy pole pracy dla wszystkich warstw społeczeństwa, że zgodnie i zwarcie potrafimy stanąć tam, gdzie idzie o dobro ogółu.

Okoliczność ta jest dobrą wróżbą i dla tego nie wątpimy o przyszłych losach Banku związkowego. Szczęść Boże!

Sprawy stowarzyszeń w Radzie państwa.

Wiedeń, 21. kwietnia.

Donieśliśmy swego czasu o poruszeniu w Radzie państwa sprawy stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych. Petycya Wydziału Związku, którą w piśmie naszem zamieściliśmy w całości, została do Izby wniesiona. Dopomina się ona o zmianę ustawy o stowarzyszeniach, poddaje krytyce niektóre postanowienia dawnego projektu rządowego z r. 1897 i prosi o uwzględnienie tych uwag w nowym ewentualnym projekcie — na wypadek zaś, gdyby na razie nie można się spodziewać rychłego uchwalenia całej nowej ustawy, żąda przynajmniej ustawy o obowiązkowych lustracyach. Taka ustawa mogłaby wejść rychło w życie, jako uzupełnienie ustawy z 9. kwietnia 1893 — a przy przyszłem uchwaleniu zmiany tej ustawy, nowela o obowiązkowych lustracyach weszłaby do nowej ustawy jako osobny jej rozdział. Patron niemieckiego Związku, poseł Wrabetz, wniósł projekt ustawy o lustracyach — p. Merunowicz projekt nowej ustawy o stowarzyszeniach, będący powtórzeniem projektu rządowego z r. 1897, z dwiema tylko małemi zmianami, uwzględniającemi częściowo życzenia naszego Związku. Poseł niemiecki dr. Licht wniósł także całkowity projekt nowej ustawy o sto-

warzyszeniach, na podstawie projektu rządowego ale ze znaczniejszemi zmianami, zmierzającemi głównie do uwzględnienia potrzeb kas Raiffeisena i do poparcia ich rozwoju.

Petycyę naszą i wszystkie wymienione wyżej wnioski, odesłała Izba do komisyi ekonomicznej. Komisya wybrała dla tych spraw subkomitet, w którego skład weszli posłowie: Kratochwil (Czech), Licht (niem. stronn. ludowe), Merunowicz (Koło polskie), Povše (Słoweniec), Romanowicz (Koło p.), Schoisswohl (chrześć. soc.) i Wrabetz (niem. postęp.). Komitet ukonstytuował się, wybierając prezesem Povšego, zastępcą Wrabetza, sekretarzem Merunowicza. Wrabetz obiecał w czasie feryj świątecznych przygotować sprawozdanie o lustracyjnej ustawie — i wnieść je do subkomitetu zaraz po świętach. Dotąd to się nie stało — ale stanie się już w najbliższych dniach — a wtedy można liczyć na to, że ta ustawa przejdzie w subkomitecie i w komisyi tak, aby jeszcze podczas obecnej sesyi t. j. do końca maja mogła już wejść do Izby. Czy wejdzie i czy będzie tu uchwalona — o tem na pewno nic się teraz powiedzieć nie da. Zależy to od tego, czy parlament wytrwa w tak zwanej „zdolności do pracy“, do samego końca a powtóre, czy inne wielkiej wagi sprawy nie zabiorą wszystkiego czasu, jaki Izba ma jeszcze przed sobą. W każdym razie staraniem posłów, rozumiejących doniosłość społeczno-ekonomiczną tej kwestyi, powinno być, ażeby koniecznie przyspieszyć załatwienie ustawy rewizyjnej. Projekt posła Wrabetza jest identyczny z tym, jaki był przed laty wniesiony a nawet już przez Izbę uchwalony — a tylko z powodu niedostatecznego dopilnowania tej sprawy w Izbie panów nie stał się ustawą. Zaległ w Izbie tej i nie dostał się do jej uchwały, kiedy nastąpiło zamknięcie a potem i rozwiązanie Rady państwa. Poseł Wrabetz powtórzył ten projekt bez zmiany. Obecnie jednak, gdy ma go jako referent w subkomitecie a następnie w komisyi przedstawić — ma wnieść pewne zmiany, co do których porozumiewa się z właściwemi ministerstwami, ażeby projektowi zapewnić sankcyę. Dawny projekt jest czytelnikom „*Związku*“ znany — był bowiem w piśmie naszem swego czasu zamieszczony. Kiedy zmiany będą już przez p. Wrabetza opracowane — będziemy mogli, zapewne już w następnym numerze, zaznajomić z niemi naszych czytelników.

Co do zmiany całej ustawy o stowarzyszeniach zarobkowych i gospodarczych, poruszonej naszą petycyą związkową, tudzież wnioskami Lichta i Merunowicza, sprawa ta nie ma żadnej szansy rychłego załatwienia. Rząd wprawdzie przedłożył był swego czasu projekt, opracowany po dłuższych studyach i po wysłuchaniu opinii ankiety, której zdanie częściowo uwzględniono. Petycya Związku przyjmuje — jak wiadomo — zasadnicze podstawy projektu rządowego, ale domaga się całego szeregu zmian, głównie w tym kierunku, żeby stowarzyszenia nasze nie były oddane pod nadzór władz politycznych, ale żeby zamierzony ustawą zaostrzony nadzór spoczywał w ręku władz sądowych. Projekty Lichta i Merunowicza stoją także na zasadzie dawnego projektu rządowego z większemi w szczegółach zmianami w drugim wniosku. Zdawałoby się zatem, że na podstawie naszej petycyi i tych dwóch wniosków sprawa jest do szczegółowej rozprawy w subkomitecie dojrzała.

Tymczasem zaszła trudność ze strony — rządu. Projekt rządowy, wniesiony przed kilku laty i przez inny gabinet, dzisiejszemu ministerstwu już nie dogadza. Rząd przygotowuje nową ustawę akcyjną i ustawę o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością na wzór pruskiej. Sądzi przeto, że ustawa o stowarzyszeniach zarobkowych i gospodarczych, tworzy z tamtemi dwoma c a ł o ś ć u s t a w o d a w s t w a o s t o w a r z y s z e n i a c h, m a j ą c y c h c e l e e k o n o m i c z n e, że zatem nie można jednej z tych ustaw uchwalać, póki dwie inne nie są jeszcze znane w projekcie. Jest w tem pewna racya co do ustawy o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością — te bowiem są do naszych stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych do pewnego stopnia zbliżone. Związku z ustawą akcyjną nasze stowarzyszenia nie mają — ale znów istnieje niewątpliwy związek między ustawą akcyjną a spółkami z ograniczoną odpowiedzialnością. Z tego powodu zatem można uznać racyę tego, że rząd wiąże ze sobą wszystkie trzy sprawy. Ale życzyć należy i usilnie na rząd naciskać, aby słynne w austryackiej maszynie kodyfikacyjnej „s t u d y a“ zostały już raz przecie wykończone. Ustawa akcyjna jest już od bardzo długiego szeregu lat przedmiotem owych studyów — zmiana ustawy o stowarzyszeniach zarobkowych i gospodarczych już także od kilku lat na warsztacie referentów rządowych — ustawa trzecia zajmuje właściwe ministerstwa także już przeszło od dwóch lat i była przedmiotem ankiety pisemnej wszystkich Izb handlowych i innych fachowych korporacyj. Nic więc nie powinno już stać na przeszkodzie zamknięciu studyów i ostatecznemu zredagowaniu projektów. Nie ma jednak wielkiej nadziei, żeby to jeszcze w maju nastąpiło — co byłoby z tego względu bardzo pożądane, iż między wniesieniem projektów w maju a rozpoczęciem obrad komisyjnych w jesiennej sesyi parlamentu opinia ciał fachowych i interesowanych mogłaby się o tych projektach wypowiedzieć.

Rachunki stowarzyszeń zaliczkowych

za miesiąc marzec 1901.

Miejscowość i firma	Stan bierny							Kapitał obrotowy	Stan czynny			
	Udziały	fundusz [illegible] wowy	Wkładki	Pożyczki [illegible] gnięte	Saldo rachunku Banku [illegible]	Saldo odsetek	[illegible] p[illegible]i stanu		Pożyczki udzielone	Koszta [illegible] ruchom.	[illegible] pozycyi [illegible] czynnego	Gotówka
	kor.	kor.	kor.	[illegible]	kor.	kor.	kor.	kor.	kor.	kor.	kor.	[illegible]
Biała Tow. kredyt. i oszcz.	71357	10379	125296	167739	—	3784	4178	382732	331624	1799	46618	2691
Biecz Tow. wzaj. kredytu	53122	2165	244429	11035	—	6387	8938	326076	295713	659	23042	6662
Błażowa Stow. z. „Pomoc“	7340	1078	66125	—	—	2439	11215	88197	81598	526	4643	1435
Bochnia Tow. zal.	46882	8258	97888	13262	—	4045	3755	174090	159362	2143	9534	3052
Bołszowce Kasa zal. „Nadz.“	42404	9675	72910	—	—	2815	2337	130137	124672	1445	2053	1968
Bołszowce Bank zal.	48532	11785	66655	27250	—	3925	667	158814	147071	1025	9322	1396
Borszczów Pow. K. zal. i oszcz.	30026	4656	25667	36246	3166	2374	1179	103314	95376	2537	4929	473
Brzesko Tow. zal.	122706	54382	510524	—	—	16831	25735	730177	572446	2912	154254	566
Brzostek Tow. zal.	17693	3635	67611	10375	—	2545	455	102311	99581	1667	398	665
Chodorów Tow. zal.	8453	1578	20853	10700	—	839	222	42646	41311	624	18	692
Czerniowce Bnk. pol. T. z	9138	481	33041	—	—	1094	174	43928	36326	1068	5006	1528
Czortków Bank zal.	83044	14981	370018	30000	204	13041	9582	520871	460511	3682	37422	19256
Dąbrowa Tow. zal	149194	77764	677144	5450	—	18580	50388	978520	845231	3810	104515	17638
Dębica Tow. wzaj. kredytu	115568	33875	559550	12855	5232	18258	7352	752668	709885	3831	29780	9172
Dobczyce St. poż. i oszcz. „Wz p.“	17753	4463	33465	25100	—	235	—	81016	74212	1555	4347	902
Dobromil Tow. zal.	67728	17589	108603	7600	1652	4714	5874	213759	192132	—	17049	4579
Drohobycz T. zal.	109021	41261	634109	—	—	19305	10281	813977	690535	5134	109699	8609
Dukla Tow. zalicz	60706	12481	228043	18135	3449	7575	2548	332929	295405	3033	31029	3466
Głogów Pow. T. zal	93702	43599	675304	22500	—	26397	956	871248	836376	2535	28020	4317
Gorlice Tow. zal.	188856	98824	833527	450948	—	26999	46913	1646067	1524902	6814	108976	5375
Grzymałów Kasa zal. „Pomoc“	2305	236	11923	—	—	620	—	15084	14375	663	20	28
Grybów Tow. zal.	73327	41971	585508	4000	—	9795	18350	732952	682320	1711	48195	727
Husiatyn P. T. zal.	35023	13117	215038	17274	2351	9311	1407	293520	271580	2315	14074	5552
Jasło Tow. zalicz.	126624	78926	916711	31307	2642	21228	61230	1238669	970348	4485	257416	6419
Jezierzany T. poż. i osz. „Wz. P.“	7885	1306	30332	—	—	1076	1282	41881	38501	1818	251	1312
Jordanów St. poż. „Praca i oszcz.“	46264	17894	235412	—	—	10873	12584	323027	246054	1683	68989	6300
Kalwarja zebrz. T. oszcz. i poż.	34900	3272	208324	—	—	13960	2849	263804	261123	1462	240	979
Kałusz Tow. zal.	43921	18196	111328	18500	—	1086	8677	201707	166333	2224	31182	1968
Kamionka strumiłowa P. T. zal.	57232	24480	334324	—	—	6514	19568	442117	317478	1573	112228	10839
Kolbuszowa T. z. „Szcz. Boże“	64774	32090	273319	—	—	7957	16991	395130	304726	1491	86632	2281
Kołomyja T. zal.	93083	13977	375502	43397	—	12078	17971	556009	496778	2342	49461	7428
Kraków Tow. zal.	222846	48809	797206	214836	—	27853	21081	1332630	1159976	7589	96252	68812
Kraków Bank chrześcijański	17820	2225	47497	8892	—	1972	—	78405	75967	1083	748	607
Kraków Tow. kred. ręk. i przem.	129856	39797	713565	170513	—	23808	17660	1095199	976955	5671	92786	19787
Krynica St. p. i osz. „Wz. pomoc“	34421	8652	154206	15006	—	—	—	212285	188658	1736	19104	2788
Kulików Kasa zal. „Nadzieja“	24130	7227	25016	42200	—	770	1432	100774	94500	1982	3541	751
Kuty Mieszcz. Kasa zal. i oszcz.	12116	2142	26107	14120	—	1187	244	55915	51023	1717	239	2936
Lubaczów St. zal.	40343	8084	134560	36688	—	7131	725	227531	216228	2463	7973	868
Lubaczów Tow. kred. miejskie	184749	26882	121477	12187	—	—	7214	352509	340981	7096	3416	1017
Lwów Bank zaliczkowy	373768	135748	1981072	902811	—	64730	16524	3474654	2930032	19113	514967	10542
„ Bank dla ubezp. i przem.	76137	4052	26311	197441	—	4625	20838	329403	289913	16751	1445	8287
„ Lwowsk. T. zalicz.	42167	4098	11142	72701	—	2192	—	132300	123137	3565	2279	3320
„ Pow. Tow. zal.	326711	10378	151592	12000	—	—	—	206641	182944	1070	21065	1563
Maków St. poż. „Wzaj. pom.“	139377	55153	380875	—	—	17679	1467	594572	409984	2485	175918	6185
Mielec Tow. zal.	36954	17173	264657	11000	3926	160	6570	340441	335490	520	1415	3016
Mikołajów Kasa zal. „Nadzieja“	8916	2790	1388	16480	—	—	954	30529	26544	496	2465	1023
Mikulińce Tow. zal.	2720	1204	4116	4969	—	245	401	13655	12297	112	68	1178
Nadworna Kasa zal.	63022	6144	188954	45555	2728	5962	479	312843	266915	1254	41199	3475
Nowy Sącz K. zal.	173986	73797	991186	—	—	20054	15135	1282159	1182641	5359	128207	5952
Pilzno Stow. oszczęd. i poż	31762	18649	329674	11589	—	7702	4324	403699	380990	4203	16315	2191

Miejscowość i firma	Stan bierny: Udziały	Fundusz rezerwowy	Wkładki	Pożyczki zaciągnięte	Saldo rachunku Banku	Saldo odsetek	Reszta pozycyi stanu biernego	Kapitał obrotowy	Stan czynny: Pożyczki udzielone	Koszta założenia i admin.	Reszta pozycyi czynnego	Gotówka
	kor.	kor.	kor.	kor.	kor.	kor.	kor.	kor.	kor.	kor.	kor.	kor.
Podgórze St. p. i o. „Wz. p.“	125832	54483	683945	94168	15679	15083	261	989452	954776	5101	8604	20971
Podhajce Tow. zal.	50934	8001	155755	34665	3395	7119	2159	262029	252465	20183	6699	2865
Przemyśl T. z. rolne	215134	79163	520394	662787	—	27312	128014	1632803	1319049	19428	282030	8751
Radomyśl Stow. oszcz. i poż.	18121	9828	121961	28379	—	4445	1000	183733	164319	452	17817	1145
Radziechów T. zal.	123984	40606	370926	—	1858	10379	9824	557613	527831	3096	26338	3444
Radymno Kasa zal.	43274	7259	54066	44910	—	4267	6013	159791	151058	1191	1845	5697
Rawa ruska Pow. K. zal. i oszcz.	34098	8932	171451	6000	1668	5997	2666	230801	214656	765	10971	3499
Rozdół Tow. zal.	9042	2816	19442	22600	—	85	505	54519	51740	1363	692	714
Rudki Tow. zalicz.	49644	17575	208005	11800	—	3105	1802	291931	253931	2933	28562	6506
Rudnik Kasa zal. i o.	40861	5590	223955	—	—	7576	3065	281046	264657	724	11818	3847
Rymanów Tow. zal.	52249	34261	335617	4096	—	823	3547	438002	364768	1777	61243	10218
Sąd. Wisznia K. z. „Nadzieja“	45423	13275	35655	52123	—	3492	1847	151815	148091	438	1815	1470
Sambor K. z. rękodz. i roln.	37329	12172	170093	33724	—	4994	1088	264400	195156	2002	64628	2614
Skałat Tow. zal. i kredytowe	105553	43349	101583	207463	—	7415	3215	468577	420646	590	45750	1592
Skawina Stow. poż. i oszczęd.	28091	6643	83503	20754	—	4458	1713	145162	143204	704	186	1071
Sokal Tow. zalicz.	44989	37167	311630	33399	—	7273	187	434645	344739	2217	81345	4685
Strusów Kasa oszcz. i poż.	36328	6283	52983	36662	—	3208	2563	138027	132143	2487	2823	575
Stryj Tow. zalicz.	99028	26892	235098	—	—	8309	15568	384894	320490	7162	54261	2981
Szczerzec T. K. zal.	25439	4984	63937	20600	—	—	1173	116132	106028	392	9392	319
Tarnobrzeg T. zal.	20902	23700	46524	—	180	2767	8363	102436	87168	880	13179	1209
Tłumacz St. kred.	75036	21020	310463	—	—	9074	—	415592	325140	2621	81337	6495
Tuchów Kasa zal. i oszczędn.	14948	1357	122171	—	—	4487	292	143255	137251	490	—	5514
Turka Pow. T. zal.	43355	6712	213235	18591	—	5757	5315	292966	265167	2537	19942	5321
Ustrzyki dolne Tow. zalicz.	24109	5066	45087	53455	—	2470	1316	131511	126994	462	3812	243
Zaleszczyki T. kr. „Wz. pom.“	12477	1925	17525	8400	—	1349	545	42217	37716	659	2007	834
Złoczów Tow. zal.	147597	60667	515727	—	—	12409	26766	763160	621440	3107	131801	6811
„ Kasa zal.	37958	13916	129039	47436	—	4449	2704	235502	222104	4214	524	8661
Żmigród Tow. zal.	22117	3784	93897	22643	—	4472	1959	154871	151064	1419	2277	154871
Żółkiew Kasa zal. i oszczędn.	55959	41889	38036	126135	4736	—	5444	272198	199989	2170	61331	7708
Żydaczów Pw. K. z. i szcz.	21544	8815	281542	1957	—	4751	1571	320001	263525	2621	38118	15738

Tyle co do ustawodawczych projektów, interesujących czytelników „*Związku*“. Z innych spraw naszych stowarzyszeń zapisać tu należy interpelacyę posła Romanowicza i tow. w ważnej sprawie podatkowej. Wniesiona na posiedzeniu Izby z dnia 19. b. m. interpelacya ta opiewa w polskim przekładzie, jak następuje:

Interpelacya posła Romanowicza i towarzyszy do Jego Excel. p. ministra skarbu.

Administracya podatkowa we Lwowie rozporządzeniem z 10. lutego 1899 L. 3.973 przy wymiarze podatku za rok 1898 Bankowi zaliczkowemu we Lwowie, stow. zarej. z ogr. por., uznała stowarzyszenie to jako takie, któremu nie służą ulgi podatkowe, przewidziane w § 100 ustawy o podatkach osobistych z 25. października 1896 w związku z § 85 tejże ustawy. Jako powód tego orzeczenia podała Administracya podatkowa, że wspomniane stowarzyszenie przez trudnienie się eskontem i reeskontem weksli, działalność swoją rozciąga na osoby, stojące poza stowarzyszeniem, a więc na niecz łonków. Na podstawie tego orzeczenia musiałby Bank zaliczkowy zamiast 835 zł. 12 ct płacić 2.050 zł. 87 ct. podatku zarobkowego bez dodatków krajowych i gminnych — a łącznie z temi dodatkami 4.050 zł. 47 ct. zamiast 1.637 zł. 03 ct. Rekurs, przeciw temu orzeczeniu wniesiony, dotychczas, więc przeszło przez dwa lata, nie został załatwiony.

Wspomniane stowarzyszenie „statutowo i faktycznie“ eskontuje tylko weksle swoich członków. Jeżeli zaś te weksle są wzmocnione żyrem nieczłonka, okoliczność ta nie może pozbawiać stowarzyszenia ulg, przewidzianych w ustawie podatkowej, ponieważ w lit. *b)* § 85 go powołanej ustawy wyraźnie powiedziano, że poręka nieczłonka za pożyczkę udzieloną

członkowi nie stoi na przeszkodzie przyznaniu ulg. Eskont weksli zatem, jeżeli statutowo i faktycznie tylko weksle członków są eskontowane, nie może być powodem do odmówienia ulg.

Tak samo też i reeskont takich weksli nie tworzy powodu do wykluczenia od ulg, reeskont bowiem nie jest niczem innem, jak pożyczką, zaciągniętą przez stowarzyszenie — a według lit. *a)* § 85 powołanej ustawy podatkowej, zaciąganie pożyczek u niećzłonków, nie stoi na przeszkodzie zastosowaniu ulg podatkowych

Orzeczenie lwowskiej administracyi podatkowej jest przeto w jawnej sprzeczności z postanowieniami ustawy podatkowej.

Pomijając już ciężką szkodę, jaką ponosi dotknięte tem orzeczeniem stowarzyszenie, którego przypis podatkowy w ten sposób jest zwiększony więcej, niż w dwójnasób wobec tego, co odpowiada postanowieniom ustawy, orzeczenie powyższe tworzy wielkie niebezpieczeństwo dla wszystkich stowarzyszeń kredytowych. Z bardzo małemi wyjątkami prawie wszystkie te stowarzyszenia uprawiają reeskont weksli swych członków, stwarzają sobie przez to możność utrzymania swych środków pieniężnych na wysokości, potrzebnej do zaspokojenia uzasadnionych potrzeb kredytowych swoich członków. Gdyby przeto zarząd skarbowy miał trwać na stanowisku, zajętem przez lwowską administracyę podatkową i reeskont weksli uważać jako powód wykluczenia od ulg, przyznanych w §§ 85 i 100 ustawy podatkowej, byłyby prawie wszystkie stowarzyszenia kredytowe pozbawione tych ulg i musiałyby płacić więcej, niż dwa razy tyle, co według ustawy podatkowej płacić są obowiązane. Cel ustawodawcy byłby w ten sposób unicestwiony.

Z tych powodów zapytują podpisani JExc. p. ministra skarbu:

1. czy JExc. zamierza, właściwym władzom skarbowym udzielić należytych wskazówek, ażeby przez taką, z brzmieniem, duchem i celem ustawy o podatkach osobistych sprzeczną interpretacyę, nie unicestwiały samego zamiaru ustawy?

2. co myśli JExc. zarządzić, ażeby zapobiedz takiemu, jak w powyższym wypadku już przeszło dwa lata trwającemu, zwlekaniu załatwiania rekursów, co dla rekurujących opodatkowanych jest w wysokim stopniu szkodliwe?

Interpelacyę tę podpisali, prócz interpelanta, członkowie prezydyum i komisyi parlamentarnej Koła polskiego, liczni inni członkowie tegoż Koła i poseł Wrabetz, patron stowarzyszeń niemieckich — do czego interpelant według statutów Koła musiał sobie wyrobić pozwolenie prezydyum Koła. Interpelant domagał się już u ministra rychłego udzielenia odpowiedzi, ażeby w danym razie można było uczynić jeszcze wniosek, gdyby treść odpowiedzi tego wymagała.

T. R.

Z powodu „Paradoksów“.

Czytając dotychczasową dyskusyę, wywołaną artykułem „Paradoksy“, znalazłem w niej niejedną myśl bardzo zdrową. — Wyznaję jednak, że nie wszystkie przytoczone poglądy trafiły do mego przekonania. Nie idzie mi tu wszakże o zbijanie owych poglądów, gdyż rozbiór ich i miara krytyczna z porządku rzeczy należy się Szan. Redakcyi, ewentualnie autorowi „Paradoksów“.

Zadaniem mojem będzie tutaj dorzucić tylko parę świeżych uwag, wzkazujących również na istotną przyczynę zła.

Zaczynam przeto od rzeczy najważniejszej, stanowiącej główny cel każdego stowarzyszenia zaliczkowego. Celem tym jest udzielanie członkom taniego kredytu. O nim też najwyraźniej mówi § 1 poszczególnych statutów. Czy jednak w rzeczywistości przeważna część naszych stowarzyszeń odpowiada temu swemu zadaniu? — stanowczo muszę odpowiedzieć: nie! I wobec różnych praktyk, które się zakorzeniły w stowarzyszeniach, inaczej, przed ich radykalnem usunięciem, być nie może. Dla poparcia mego zdania nie będę tu przytaczał argumentów, poruszonych już przez moich poprzedników, lecz wskażę na anomalia, jakich mi dostarczają pod ręką zamknięcia roczne rachunków stowarzyszeń, a w szczególności rubryki rozdziału czystych zysków.

Oprócz trzech pozycyj względnie usprawiedliwionych (gdyż mieści się w nich i rubryka tantiem i remuneracyj na zwyż 6000 koron), znajduję w pewnym bilansie szesnaście pozycyj, literalnie szesnaście (!), przedstawiających łączną sumę na blisko cztery tysiące koron, przeznaczonych na cele, nie mające najmniejszego związku z zadaniami stowarzyszenia. Mimowoli przeto narzuca mi się pytanie, czy nie za wiele tych pięknych kwiatów na niwie, na której, być bardzo może, nie jeden członek a włościanin (stanowią oni zwyż 66% członków) wskutek wyższego procentu, złożonego w kasie stowarzyszenia, jest pozbawiony powszedniego kęsa chleba?

Jako drugi jaskrawy przykład pozwalam sobie przytoczyć wyciąg z drugiego zamknięcia rachun-

ków, notabene stowarzyszenia, istniejącego dopiero lat parę. Otóż mając funduszu rezerwowego zaledwie 2.200 koron a czystego zysku 1.900 k. — wycina sobie na cele dobroczynne 790 koron w sześciu pozycyach, biorąc jednocześnie 8 procent od udzielanych pożyczek, naturalnie oprócz dodatków. I to się ma nazywać filantropią! Przykładów podobnych mógłbym tu przytoczyć całe szeregi. Chcę jednak być zwięzłym, nadmienię tylko, że obok stowarzyszeń więcej lub mniej zasobnych stoją całe szeregi tak zwanych „noworodków“, a co więcej starych stowarzyszeń, chromających z powodu poniesionych strat, które razem wziąwszy prześcigają się formalnie w szafowaniu datkami na cele dobroczynne. Pozwalam sobie przeto tu zapytać szanownych krzewicieli taniego kredytu, czy to jest cel naszych stowarzyszeń i czy droga, po której idziemy, jest właściwa! Wedle mego zdania, wypadałoby raczej zawrócić z niej czemprędzej. Pościg ten bowiem za małostkową ambicyą, gdyż inaczej datków tych w podobnych warunkach nazwać nie mogę, jest najfałszywszem spełnianiem przyjętych przez nas zadań. Weźmy zatem rozbrat z dotychczasową taktyką, wykreślmy datki, pomyślmy na seryo o tanim kredycie, t. j. doprowadźmy wpisowe do *minimum*, obniżmy stopę procentową od udzielanych pożyczek w ten sposób, by stanowiła ona tylko niewielką różnicę od % danego wkładkom, wreszcie baczmy pilnie na wzrost funduszu rezerwowego, albowiem on stanowi realną podstawę każdego stowarzyszenia, — to są bowiem nasze właściwe cele, to jest nasz obowiązek, o którym mówi nasz statut.

A teraz o sprawie drugiej, owej „regulacyi płac i wygórowanych kosztów administracyi“. — Przyznaję, że jest to problemat w naszych warunkach trudny i zawiły. Trudność ta wszakże nie powstaje, wedle mego zdania, z rdzennej istoty rzeczy. Wszakże logika daje tu odpowiedź krótką a jasną: pracuj pilnie i uczciwie a będziesz odpowiednio wynagrodzony. — Ba! gdyby to, szanowni współtowarzysze pracy, logika miała zawsze głos rozstrzygający! Może który z Was, Szanowni Koledzy, da mi epitet „pesymisty“ — nie zraża mnie to wcale a, ciągnąc rzecz dalej, dowiodę, że na niego nie zasłużyłem. Otóż wadliwość cała, mniemam, tkwi wyłącznie w wypaczonych stosunkach, w jakich niestety pracujemy. Usunięcie ich jednak mogłoby być bardzo proste. Nie twórzmy nadmiaru posad, każdego pracownika potrafmy odpowiednio wyzyskać, płaćmy nie za ilość godzin, które ma rzekomo w biurze odsiedzieć, lecz za sumę jego pracy, niech znikną z widowni „paradierzy“, niech przestaną zawodzić „symulanci“, — wreszcie niech protekcya stanie się tylko wspomnieniem, a ręczę, że sprawa cała odrazu zostanie rozstrzygnięta w ten sposób, że kosztem różnych „trutni“ zmniejszy się bezsprzecznie ogólną sumę rubryki administracyi mimo odpowiedniego podniesienia płacy rzeczywistych pracowników i właściwego zapewnienia ich przyszłości.

Niech zatem myśl moja, rzucona w kierunku reformy, stanie się rzeczywistością, natenczas „paradoksy“ przestaną być paradoksami. *M.*

Pan Józef Strzyżowski, dotąd Referent Banku krajowego do spraw Stowarzyszeń i parcelacyi, Delegat nasz do lustrowania Stowarzyszeń związkowych, został powołany na stanowisko Dyrektora Powiatowej Kasy Oszczędności w Krakowie.

Kilkoletnią pracą na jednym z nami zagonie, dokładnem wnikaniem w zadania Stowarzyszeń i zawsze życzliwą oceną ich usiłowań pan Józef Strzyżowski zawiązał z wielu pracownikami Stowarzyszeń związkowych trwałe węzły sympatyi i pozyskał sobie życzliwość, która Mu trwale towarzyszyć będzie i na nowem stanowisku.

Żegnamy z żalem bliskiego nam dotąd Towarzysza pracy, a zarazem z serdecznem życzeniem najlepszego zadowolenia ze spełniania nowego trudnego i zaszczytnego obowiązku.

Ruch stowarzyszeń.

Zmiany w rejestrach stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych. Dziennik urzędowy ogłasza następujące zmiany w rejestrach stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych:

Nowe stowarzyszenia:

Albigowa. Spółka oszczędności i pożyczek, stow. zarejestr. z nieogr. poręką.

Statut z dnia 8. stycznia 1901 zarejestrowany w sądzie obwodowym jako handlowym w Rzeszowie dnia 9. lutego 1901, l. cz. firm. 33/1.

Zarząd: Ks. Antoni Tyczyński, Jędrzej Reizer, Wojciech Szpunar i Jakób Kuźmiar.

Lubiniec nowy. Spółka oszczędności i pożyczek, stow. zar. z nieogr. poręką.

Statut z dnia 30. października 1900 zarejestrowany w sądzie krajowym jako handlowym we Lwowie dnia 18. grudnia 1900, l. cz firm. 2.164 stow. II. 250.

Zarząd: Ks. Seweryn Metella, Ilko Artymowicz, Iwan Deneka, syn Piotra, Kość Szymański i Michał Rawski.

Lwów. Fabryka wody sodowej „Zdrowie“, stow. zar. z ogran. poręką.

Statut z dnia 20. grudnia 1900 zarejestrowany w sądzie krajowym jako handlowym we Lwowie dnia 9. stycznia 1901, l. cz. firm. 24, stow. II. 256.

Dyrekcya: Józef Baar, Dr. Maryan Linde, Dr. Henryk Mikolasch i Józef Pordes.

Zmiany w Dyrekcyi:

Husiatyn. Sąd obwodowy jako handlowy w Tarnopolu ogłasza, że wpisano w rejestrze dla stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych przy firmie: „Powiatowe Towarzystwo zaliczkowe w Husiatynie, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką“, że na zgromadzeniu Rady nadzorczej tego stowarzyszenia, dnia 21. stycznia 1901 wybrano na nowe trzechlecie w miejsce ustępującego członka Dyrekcyi p. Dr. Jana Gottfrieda na zastępcę dyrektora, likwidatora p Aleks. Zglinnickiego, buchaltera powiatowego Towarzystwa zaliczkowego w Husiatynie.

Bilansy stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych za rok 1900.

40. Biała. Tow. kredytowe i oszczędności. *Bilans.* Stan czynny: gotówka 31. grudnia 1900 r. 995·91, pożyczki weksl. 277.382·77, pożyczki hipotecz. 25.836 20, lokacye 6.936 51, realności 29.897·56, odsetki na r. 1901 wypłac. 1.021·05, koszta prawne 3.840·93, ruchomości 6.488·85, różni dłużnicy 5.554·16; razem 357.903·34. Stan bierny: fundusz rezerw. 6.404·—, fundusz możl. strat 2.703·90, udziały 68.327·78, wkładki oszczędności 116.726·97, wierz. bankowe 153.851·—, odsetki na rok 1901 pobr. 1.723·40, koszta prawne 915·15, różni wierzyciele 6.726·31, saldo—zysk 524·83; razem 357.903·34.

41. Biecz. Towarzystwo wzajemnego kredytu. *a) Rachunek strat i zysków.* Przychód: z rachunku odsetek 7.671·45. Rozchód: z rach. urządzania i ruchomości 82·93, administracya i podatki 2.041·83, nieruchomości 800·—, dubiosa 30·68, zaliczki procesowe 162·84, różne 265·42, z rach. pożyczek 600·—, do rachunku bilansu: saldo na 1901 r. 3.687·75; razem 7.671·45. *b) Bilans.* Stan czynny: pożyczki 274.370·46, odsetki naprzód zapłacone 44·96, odsetki zaległe 1.219·42, ruchomości 331·73, nieruchomości 18.030·57, dubiosa 1.358·84, zaliczki procesowe —·34, zaliczka syndyka 200·—, kasa 5.237·85; razem 300.794·17. Stan bierny: udziały 53.008·45, fundusz rezerwowy 2.094·54, wkładki na rachunek bież. 225.697·77, długi zaciągnięte 11.674 50, odsetki (naprzód pobr.) 2.748 28, Bank krajowy 1.822·88, koszta administracyi 60·—, straty i zyski 3 687·75, razem 300.794·17. Ogólny obrót kasowy 1,711.631·93. Liczba członków 1.003.

42. Gliniany. Towarzystwo zaliczkowe. *a) Rachunek strat i zysków.* Przychód: odsetki 17.908·67, koszta procesowe 6 16, efekta 48 26; razem 17.963·09. Rozchód: pożyczki 2.389·84, nieruchomości 287·54, koszta procesowe 431·80, koszta założenia 111·22, administracya 8.790·70, saldo zysk 5.951 99; razem 17.963 09. *b) Bilans.* Stan czynny: odsetki przenośne 938·44, kupony 120·—, kasa 1.179·04, pożyczki 495.189·92, efekta 18.435·28, nieruchomości 23.925·97, administracya 2.160·—, koszta założenia 700·—, procesowe 1.684·02; razem 543.682·67. Stan bierny: udziały 88.484·51, wkładki oszczędn. 323.401·01, dług do obrotu 70.335·55, fundusz rezerwowy 43.162·64, depozyta 3.743·90, Bank krajowy 4.322 89, odsetki przenośne 4.260·97, prowizya inkasowa 19·21, straty i zyski 5.951·99; razem 543.682·67. Ogólny obrót kasowy 4,256.138 13.

43. Jasło. Towarzystwo zaliczkowe. *a) Rachunek strat i zysków.* Zyski: z rachunku odsetek 30.258·38. Straty: z rachunku kosztów administracyi i podatków 13.962 40, do rach. bilansu: saldo za 1900 r. 16.295·98; razem 30.258 38. *b) Bilans.* Stan czynny: pożyczki 966.082 87, odsetki zaległe (zwłoki) 5.246·95, bieżące 97.891·36, zaliczki procesowe 2.513·79, lokacye 75.596·06, Bank kraj. 40.389·47, kasa 6.120 86; razem 1,193.841·36. Stan bierny: udziały 135.246·52, wkładki na rachunek bież. 957.867 01, odsetki (naprzód pobran.) 9.031·52, fundusz rezerwowy 75.400·33, straty i zyski 16,295.98; razem 1,193.841·36. Ogólny obrót kasowy 8,923.735·02. Liczba członków 1.829.

Nadesłany artykuł p. t. „Lustratorowie a lichwa“ z powodu braku miejsca w tym numerze, zostanie zamieszczony w następnym.

Z I. Związkowej Drukarni we Lwowie, ul. Lindego l. 4.